ארון קבורה מעופרת מהתקופה הרומית מחורבת אוהד שבקיבוץ בית גוברין

דניאל וורגה ורינה טלגם

בחורבת אוהד שבקיבוץ בית גוברין (נ״צ רי״ח 190322/613841, רי״י 140322/113841) התגלה קבר חצוב בקִרטון בציר צפון־מערב–דרום־מזרח (0.90 × 2.55 מ׳, 0.8 מ׳ גובה; וורגה 2005).[1] חלקה הדרומי־המזרחי של תקרתו נפגע בעבודות פיתוח. פתח הקבר בחלקו הצפוני; הוא נסתם בשלוש אבני קרטון מסותתות (תכנית 1: חתך 1–1). בתוך הקבר התגלה ארון קבורה מעופרת (0.55 × 1.55 מ׳, 0.4 מ׳ גובה; איור 1), ועליו מכסה. הארון מורכב מארבעה לוחות: שתי הדפנות הארוכות והדופן התחתית עשויות מלוח אחד, ואילו הדפנות הצרות והמכסה עשויים מלוחות נפרדים. על המכסה נמצא בקבוק זכוכית תמים דמוי פמוט, המתוארך לסוף המאה הג׳ – ראשית המאה הד׳ לסה״נ (כצנלסון, להלן). בתוך הארון נתגלו עצמות אישה שגילה 17–20 שנה.

עיטורי ארון הקבורה

מצב השתמרותו של הארון גרוע: תחתיתו מתפוררת, אחת הדפנות הצרות חסרה וקצהו מעוך. אף על פי כן, אפשר לזהות את העיטורים שעליו. קווים דמויי חבל יוצרים את מסגרות העיטור על הארון, ובספינים שבתוכן מוצגות דמויות מיתולוגיות או דגמים צמחיים. העיטורים הוטבעו בעופרת הרכה באמצעות חותמות תבליט שנעשו מחומר קשה.

המכסה (איור 2). עיטור דמוי חבל מחלק את המכסה לשישה שדות רבועים. אלה יתוארו משמאל לימין.

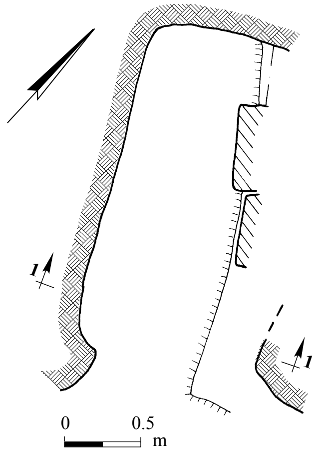

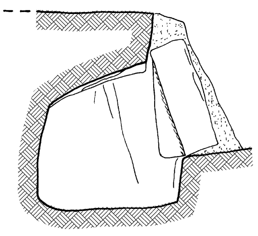

1-1

תכנית 1. הקבר, תכנית וחתך.

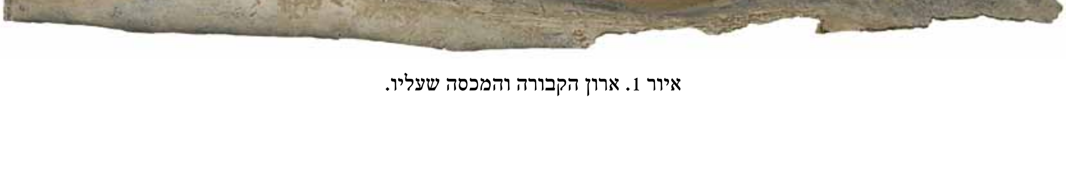

איור 1. ארון הקבורה והמכסה שעליו.

השדה הראשון מחולק לשני מלבנים, זה מעל זה, ובכל מלבן מוטבע ספין בולט המתאר ארוס מכונף צד אריה (איורים 3, 4). גופו של ארוס ערום ומכתפיו משתלשלת אדרת. הוא אוחז בחנית המכוונת לעבר חזהו של אריה הניצב מולו. האריה משעין על החנית את רגלו הימנית. מעל האריה, צמוד לשולי

איור 2. המכסה.

איור 3. המכסה: העיטור בשני השדות השמאליים.

איור 4. המכסה: ספין ובו ארוס צד אריה.

איור 5. המכסה: העיטור בשני השדות האמצעיים.

איור 6. המכסה: ספין מלבני, ועליו תיאור הרקלס השיכור על מרכבה רתומה לשני קנטאורים.

הספין, מתוארים שני עלי קוציץ (אקנתוס) גדולים. מתחת לאריה יש דגם אחר, שזיהויו אינו ודאי, אולי עלה קוציץ נוסף. הספינים הוטבעו זה לעומת זה, ונועדו לצפייה משני כיוונים מנוגדים.

השדה השני מחולק לשמונה משולשים ישרי־זווית בארבעה קווים דמויי חבל, שניים מצטלבים ושניים אלכסוניים (ר׳ איור 3). השדות האמצעיים, השלישי והרביעי (איור 5), מחולקים כל אחד לארבעה משולשים בשני קווים אלכסוניים דמויי חבל. במשולשים מוטבע ספין מלבני המתאר ארוס מכונף צד אריה, הזהה לספין שהוטבע בשדה הראשון. במשולשים הצדדיים מוטבע ספין מלבני ועליו תיאור הרקלס השיכור על מרכבה רתומה לשני קנטאורים. זרועו הימנית של הרקלס משתפלת מחוץ למרכבה והוא אוחז בידו כלי שתייה. בידו השמאלית הוא מחזיק חפץ לא מזוהה ובאמצעותו הוא נוגע בגבו של הקנטאור הקרוב אליו. הקנטאור הרחוק מהמרכבה מחזיק חליל פן ומנגן בו, ואילו הקנטאור הקרוב למרכבה מנגן בנבל (Rahmani 2002: Pls. 16, 17). בסיסי ארבעת התבליטים בכל שדה פונים פנימה למרכז השדה (איור 6).

השדות החמישי והשישי מחולקים כל אחד לארבעה ריבועים בקווים מצטלבים דמויי חבל. בתוך כל ריבוע יש עיגול ובו מדליון המורכב מארבעה שריגים שבקצותיהם מעין גולה קטנה (ר׳ איור 2).

איור 7. העיטור באחת מדופנות הרוחב.

דופנות האורך. דופנות האורך זהות זו לזו והן מעוטרות בדגמים דומים לאלו שעל המכסה, אולם הם מאורגנים במערך שונה במקצת. מעל האזור שנועד לעיטור ומתחתיו מרוקעים שני קווים אופקיים דמויי חבל. שבעה קווים אנכיים דמויי חבל נמשכים מהקצה התחתון עד הקצה העליון של ארון הקבורה, ומחלקים את האזור המעוטר לשישה שדות מלבניים המעוטרים לסירוגין בספין המתאר ארוס צד אריה ובמדליון המורכב מארבעה שריגים.

דופנות הרוחב (איור 7). רק אחת מדופנות הרוחב של הארון שרדה, ועליה מוטיבים הדומים לאלה המעטרים את המכסה ואת הדפנות הארוכות. מסגרת דמוית חבל תוחמת את האזור המעוטר. בתוך המסגרת עוצב ספין ובו ארוס המכונף צד אריה, ומעליו — צמד מדליונים שבכל אחד מהם ארבעה שריגים.

דיון: סגנון העיטור ותיארוך

בארץ ישראל נתגלה מספר רב של ארונות עשויים עופרת. את המחקר המקיף ביותר בנושא ערך רחמני (Rahmani 1999), וראויים לציון גם מחקריו החלוציים של אבי־יונה (Avi-Yonah 1930; 1934) ומחקרו של אביגד על ארונות הקבורה שנתגלו בבית שערים (אביגד תשל״ב:127–135).

ארונות העופרת שנתגלו בארץ מתוארכים למאות הב׳ עד הד׳ לסה״נ, ועל פי האתרים שבהם נתגלו ומגוון המוטיבים המתוארים עליהם נראה כי הם שימשו פגנים, יהודים ונוצרים. על סמך ניתוח סגנון העיטורים הבחינו אבי־יונה, אביגד ורחמני בין ארונות אשר יובאו מפניקיה הדרומית לארונות מקומיים, אשר יוצרו בתחומה של ארץ ישראל.

שתי הדמויות הראשיות המופיעות על הארון הנידון הן כאמור הרקלס וארוס. דמותו של הרקלס, הגיבור היווני, הייתה נפוצה מאוד בפרובינקיה פלסטינה ובפניקיה (Rice and Stambough 1979:59). דמותו מופיעה על ממצאים מאתרים הלניסטיים ורומיים רבים בפנים הארץ ובערי החוף. במאה הה׳ לפסה״נ כתב ההיסטוריון היווני הרודוטוס כי פולחן הרקלס בפניקיה מפותח מאוד ועתיק יותר מאשר פולחנו ביוון (Herodotus II:43–45). מערות קבורה מהתקופה ההלניסטית, שהיו בבעלותן של משפחות צידוניות, נתגלו באזור בית גוברין והן מלמדות כי באזור חיה אוכלוסייה גדולה שמקורה בפניקיה. ייתכן שמשפחות אלו הביאו לעיר את פולחן הרקלס. ייתכן שגם תיאור דמותו של הרקלס על ארון הקבורה קשורה בתולדות העיר בית גוברין בתקופה הרומית. בשנת 194 לסה״נ העניק הקיסר ספטימוס סוורוס לבית גוברין מעמד של קולוניה, אלוותרופוליס, הודות לתמיכת תושבי

העיר במועמדותו לקיסרות. בעקבות זאת הצטרפו לתושבים הוותיקים של בית גוברין וטרנים של הצבא הרומי ובני משפחותיהם. כיוון שהרקלס חלק עם דיוניסוס את הפטרונות על לפקיס מאגנה, עיר הולדתו של הקיסר, סביר שאוכלוסיית הווטרנים, תומכי הקיסר, סגדו להרקלס. עם זאת, יש לציין כי הרקלס נהנה מפופולריות גם בערים אחרות בארץ ובסביבותיה בתקופה הרומית המאוחרת, כפי שניתן ללמוד מן המקדש שהוקם לכבודו בפיליפופוליס־עמאן (Kanellopoulos 1994:1–83) ומתיאוריו על מטבעות פילדלפיה, אבילה, בירות וצור (Meshorer 1985:78, 96).

דמותו של הרקלס השיכור שכיחה באומנות ההלניסטית והרומית בפיסול ובעיטור כלי חרס, כלי מתכת וכלי עצם. דמותו מופיעה לפעמים לבד ולפעמים כחלק מהפמליה הדיוניסית. בארץ ובסביבותיה תואר הרקלס השיכור בפסיפס בית דיוניסוס בציפורי (Talgam and Weiss 2004:51–53), בפסיפס ביזנטי משיח׳ זוויד שבאזור אל־עריש (Clédat 1915: Pl. IV) ובכלי רומי שנתגלה באזור הר הבית (בן־דב 1982: 209). תיאור הרקלס השיכור שכיח גם על ארונות קבורה רומיים (Rahmani 1999: Pls. 51, 52; 2002: Pls. 16, 17), והוא מופיע גם על שבר של ארון עופרת שמקורו ככל הנראה בעזה (Rahmani 1999:53, No. 38, Fig. 151). מסרקופג זה נותרה רק אחת הדפנות הצרות, המעוטרת בספין ועליו הרקלס השיכור. הספין זהה לאלו החוזרים ומופיעים בסרקופג מבית גוברין. השוואת הספינים מגלה כי הדמיון אינו מתמצה בפרטי הדגם, אלא גם בסימנים לא מכוונים שהיו על החותם, ומצביעה על שימוש בחותם אחד בשני הארונות. חותם זה היה פגום, ועל כן בשני הסרקופגים חלקו התחתון של גלגל מרכבת הקנטאורים חסר. את שבר הארון מעזה(?) תיארך רחמני לסוף המאה הג׳ או ראשית המאה הד׳, ותיארוך זה עולה בקנה אחד עם זמנו של הסרקופג מבית גוברין. המסקנה המתבקשת מכך היא, ששניהם תוצרים של בית מלאכה אחד. רחמני נוהג זהירות ביחס לאפשרות שבעזה פעל בית מלאכה לסרקופגים עשויים עופרת, אולם סבור כי מצויות בידינו די ראיות לקיומו של בית מלאכה כזה באשקלון. הסמיכות הגאוגרפית של בית גוברין לעזה ולאשקלון תומכת באפשרות כי סרקופג העופרת נקנה באחת מהן.

בארון מבית גוברין מופיע כאמור דגם של ארוס מכונף צד אריה. דמותו של ארוס שכיחה מאוד על ארונות עופרת באזורנו. רחמני מיין אותם לטיפוסים, ובהם: ארוס מכונף עף; ארוסים מכונפים העוסקים בבציר; וארוסים הנושאים חפצים שונים (Rahmani 1999:47–49). על הארון מבית גוברין מתואר טיפוס אחר של ארוס מכונף העוסק בציד. דמותו של ארוס מוכרת היטב גם מסרקופגים עשויים שיש, בעיקר בכאלה המתוארכים למאה הג׳ לסה״נ (Huskinson 1996:41–51). דמותו של ארוס מתוארת על הסרקופגים במגוון רחב מאוד של פעילויות, ובהן פעילויות אנושיות יומיומיות וציד. ארוסים העוסקים בפעילות אנושית יומיומית הופיעו בצורה מפותחת כבר בציורי הקיר של אזור קמפניה, כפי שמלמד הציור בבית וטי בפומפיי (Ling 1991:166–167, Pls. VIIC, XIVC). מבין תיאורי הציד המיתולוגיים ניכרה חיבה רבה לתיאורי הציד של מלאגר. הרומים קשרו בין ההצלחה בציד וגילויים של גבורה לבין הניצחון על המוות, ולפיכך למן תקופתו של הדריאנוס ואילך תיאורי ציד מופיעים באמנות הקבורה (Kleiner 1992:306).

עלי הקוציץ (אקנתוס), המתוארים בפינת הספין מעל האריה, וככל הנראה גם מתחתיו, נועדו לתחום את המדליון שמתוכו מזנק האריה. מקלעות אקנתוס שבעלי חיים מזנקים מתוכן, או שיש בהן דמויות ארוסים ציידים, חוזרות ומופיעות באזורנו בתחומי אומנות רבים, בעיקר בעיטורי מסגרת של שטיחי פסיפס (Dauphin 1979: Pl. 1; Talgam and Weiss 2004:87–94) ובאפריזים קמורים מגולפים באבן (Dagan, Fischer and Tsafrir 1985:35, Pl. 8a).

השימוש ברצועות דמויות חבל למסגור יחידות העיטור שכיח בארונות עופרת באזורנו. בארונות מירושלים, בדומה לארון מבית גוברין, עיטור החבל מופיע בכל הצדדים וכן על המכסה (Rahmani 1999:100–111). אולם הארונות מירושלים — היחידים בתקופה שנוצרו באתר המרוחק ממישור החוף — נבדלים מהארון הנידון בכך שדגם החבל מוטבע בהם בקווים אלכסוניים היוצרים רשת של מעוינים ומשולשים על הדפנות ועל המכסה, והוא נמשך עד קצות הדפנות ומשתפל מן המכסה אל שוליו המקופלים. עיטור זה נועד לעורר רושם של חבלים החובקים את גוף הארון ומהדקים אליו את המכסה. רחמני אימץ את עמדת אביגד, וייחס לכך משמעות סמלית של הגנה (Rahmani 1999:17–19, 79–80). לעומת זאת, בארון מבית גוברין יוצר דגם החבל על המכסה והדפנות הארוכות ספין מלבני המחולק ליחידות מלבניות. רק בשתיים מיחידות המשנה המלבניות שעל המכסה אפשר לראות חלוקה למשולשים באמצעות רצועות חבל

אלכסוניות. רצועות החבל האופקיות על הדפנות הארוכות והמכסה אינן מגיעות עד הקצה, ולכן נראה שלא נעשה כאן ניסיון לדמות ארון קשור בחבלים.

בקבוק הזכוכית

נטליה כצנלסון[2]

על ארון העופרת התגלה בקבוק זכוכית תמים בגוון סגול כהה, עשוי מזכוכית מעבירת אור באיכות טובה (איור 8; 17 ס״מ גובה, 3.5 ס״מ קוטר השפה; 6.5 ס״מ קוטר הבסיס, 1.2 ס״מ קוטר צלקת מוט הזגג). בצוואר הבקבוק טור של בועיות סגלגלות ועל פני הגוף בועיות מעטות. הכלי מכוסה חלקית בבליה כסופה ססגונית ובכתמים של משקע חולי. שפת הכלי מעוגלת באש, בחלקה מקופלת פנימה, ובחלקה דחוקה חוצה, ויוצרת מתחתיה רכס, לא אחיד, שחלקו פתוח וחלקו סגור. הצוואר קצר, דמוי משפך, הגוף חרוטי והבסיס קעור ומעובה במרכזו. במקום החיבור של הצוואר לגוף סדרה של סימני כיווץ.

צורת הבקבוק וצבעו נדירים למדי. הגוף החרוטי וכיווץ הצוואר מלמדים שזהו בקבוק בושם. חלק עליון של בקבוק דומה, אך עשוי זכוכית בגוון תכלכל, נחשף בבית הקברות הדרומי של בית גוברין (Winter 2008:181, Fig. 6.2:14). בקבוקים דומים, אף הם עם רכס בולט מתחת לשפה וגוף חרוטי, מוכרים ממערכת 20 בבית שערים, אך שם הם עשויים מזכוכית בגוון השכיח ירקרק־תכלכל. דן בר״ג ייחס את הבקבוקים האלה לבית יוצר מקומי (בר״ג תשל״ב:149–151, איור 3,2:97). טיפוס זה נתגלה גם בקברים בירושלים ובשומרון

איור 8. בקבוק זכוכית.

(סבסטיה), והוא מתוארך לשלהי המאה הג׳ – ראשית המאה הד׳ לסה״נ (בר״ג תש״ל: 201–202, איור 44: 11).

הבקבוק מהקבר בבית גוברין מתאפיין בצבע סגול עשיר שלא נפגע כמעט בכלל מהבליה. זהו הבקבוק הראשון העשוי מזכוכית סגולה שנתגלה בחפירה מתועדת באזור בית גוברין, ונראה כי הזכוכית הסגולה יוצרה בבית מלאכה שהיה באזור בית גוברין במאות הג׳–הד׳ לסה״נ. יש בכך כדי לחזק את ההשערה של י׳ ישראלי כי שתי קנקניות, העשויות מזכוכית שמורה היטב בגוון סגול כהה, הנמצאות באוסף מוזיאון ישראל, יוצרו בבית גוברין וכי זמנן המאה הד׳ לסה״נ (ישראלי 2001: 279, 284, מס׳ קטלוגי 415, 416).[3]

כלי זכוכית ממגוון טיפוסים נמצאו בהקשר של ארונות קבורה מעופרת. בשני ארונות עופרת מאזור אשקלון למשל נמצאו בקבוקים דמויי פמוט מעוטרים בחוט (וורגה תשנ״ט: איור 202; Avi-Yonah 1934:94–96, Pl. LX: top, right). בקבוקים אלה מתוארכים למן המאה הב׳ לסה״נ עד אמצע המאה הג׳ לסה״נ.

סיכום ומסקנות

ארון העופרת שנתגלה במערת קבורה בבית גוברין מצביע על המנהג לקבור בארונות עופרת, שהיה נפוץ במישור החוף הארץ־ישראלי והפניקי, ומוכר גם מאזורים פנימיים, דוגמת ירושלים ובית שערים. על סמך תבליט זהה של הרקלס השיכור שהוטבע על ארון עופרת שמקורו כנראה בעזה, אפשר לקבוע כי הארון מבית גוברין נוצר בבית מלאכה בעזה או באשקלון. עיטורי הארון מרמזים על היות הנפטרת פגנית, אך אי אפשר לקבוע זאת בוודאות. ייתכן כי הבחירה בהרקלס מרמזת על מסורת פניקית שנמשכה בבית גוברין עד המאה הג׳, או על פולחן הרקלס שהתחזק בבית גוברין כאשר התגוררו בה וטרנים רומיים בסוף המאה הב׳. אולם יש לזכור שפולחן הרקלס היה נפוץ בכל הארץ ובסביבותיה בתקופה הרומית המאוחרת. סגנון המוטיבים שעל הארון אופייני למאה הג׳ לסה״נ, וכלי הזכוכית שהתגלה מעל הארון מתוארך לסוף המאה הג׳– ראשית המאה הד׳ לסה״נ, ולכן יש לתארך את הארון לסוף המאה הג׳ לסה״נ.

הערות

[1] החפירה נערכה בחודש מאי 2003 (הרשאה מס׳ A-3903) מטעם רשות העתיקות ובמימון קיבוץ בית גוברין. את החפירה ניהל דניאל וורגה בסיוע ואדים אסמן (סרטוט), נטליה כצנלסון (עיבוד זכוכית), כרמן הרש (ציור זכוכית), קלרה עמית (צילום ממצא), ראיסה ויניצקי (מתכות) ויוסי נגר (אנתרופולוגיה פיסית). תודתי נתונה לפרחיה נחשוני על עזרתה הרבה במהלך החפירה.

[2] תודתי לחופר, דניאל וורגה, שמסר את הבקבוק לטיפולי.

[3] השערה זו נידונה בדוח על כלי הזכוכית מחורבת רימון (Gorin-Rosen 2004:117*–119*, Fig. 3:16, 17).

הפניות

אביגד נ׳ תשל״ב. **בית־שערים ג: החפירות הארכיאולוגיות בשנים תשי״ג–תשי״ח, מערכות־קברים 21–32.** ירושלים.

בן־דב מ׳ 1982. **חפירות הר הבית: בצל הכתלים ולאור התגליות.** ירושלים.

בר״ג ד׳ תש״ל. **כלי הזכוכית בארץ־ישראל בתקופה הרומית והביזנטית.** עבודת דוקטור, האוניברסיטה העברית. ירושלים.

בר״ג ד׳ תשל״ב. כלי־הזכוכית. בתוך נ׳ אביגד. **בית־שערים ג: החפירות הארכיאולוגיות בשנים תשי״ג–תשי״ח, מערכות־קברים 21–32.** ירושלים. עמ׳ 149–160.

וורגה ד׳ תשנ״ט. אשקלון, חוף הדייגים. **חדשות ארכיאולוגיות — חפירות וסקרים בישראל** 109: 134–135.

וורגה ד׳ 2005. בית גוברין. **חדשות ארכיאולוגיות — חפירות וסקרים בישראל** 117 (1.1.2005). http://www.hadashot-esi.org.il/report_detail.asp?id=81&mag_id=110 (תאריך גישה 24.11.2011)

ישראלי י׳ 2001. **זכוכית עתיקה במוזיאון ישראל: אוסף דובקין ומתנות אחרות.** (קטלוג מס׳ 462) ירושלים.

Avi-Yonah M. 1930. Three Lead Coffins from Palestine. *Journal of Hellenic Studies* 50:300–312.

Avi-Yonah M. 1934. Lead Coffins from Palestine. *QDAP* 4:37–99; 138–153.

Clédat J. 1915. Fouilles à Cheikh Zouède (Janvier–Février 1913). *Annales du Service des Antiquités de l'Égypte* 15:15–48.

Dagan Y., Fischer M. and Tsafrir Y. 1985. An Inscribed Lintel from Bet Guvrin. *IEJ* 35:28–34.

Dauphin C.M. 1979. A Roman Mosaic Pavement from Nablus. *IEJ* 29:11–33.

Gorin-Rosen Y. 2004. The Glass Vessels from the Cemetery at Ḥorbat Rimmon. *'Atiqot* 46:113*–124*.

Herodotus. *The Histories* (J.L. Powell transl.). Amsterdam 1967.

Huskinson J. 1996. *Roman Children's Sarcophagi: Their Decoration and Its Social Significance*. Oxford.

Kanellopoulos C. 1994. *The Great Temple of Amman: The Architecture*. Amman.

Kleiner D.E.E. 1992. *Roman Sculpture*. New Haven–London.

Ling R. 1991. *Roman Painting.* Cambridge.

Meshorer Y. 1985. *City Coins of Eretz-Israel and the Decapolis in the Roman Period*. Jerusalem.

Rahmani L.Y. 1999. *A Catalogue of Roman and Byzantine Lead Coffins from Israel*. Jerusalem.

Rahmani L.Y. 2002. Reclining Hercules Attended by Erotes upon a Lead Coffin Fragment from Jerusalem. *IMSA* 1:13–20

Rice D.G. and Stambaugh J.E. 1979. *Sources for the Study of Greek Religion*. Missoula, Mont.

Talgam R. and Weiss Z. 2004. *The Mosaics of the House of Dionysos at Sepphoris; Excavated by E.M. Meyers, E. Netzer and C.L. Meyers* (Qedem 44). Jerusalem.

Winter T. 2008. The Glass Vessels from the South Cemetery. In G. Avni, U. Dahari and A. Kloner. *The Necropolis of Bet Guvrin–Eleutheropolis* (IAA Reports 36). Jerusalem. Pp. 179–186.

A LEAD COFFIN FROM THE ROMAN PERIOD AT ḤORBAT OHAD, KIBBUTZ BET GUVRIN

DANIEL VARGA AND RINA TALGAM
(PP. 11*–18*)

In 1993, a salvage excavation was conducted in a tomb at Ḥorbat Ohad, within Kibbutz Bet Guvrin (map ref. NIG 190322/613841, OIG 140322/113841), which was damaged during infrastructure work. The tomb (Plan 1) was hewn into soft limestone (*qirṭon*) bedrock in a general northwest–southeast direction. The southeastern part of its ceiling was destroyed. The tomb's opening is in the north; it was blocked with three ashlars of soft limestone. A lead coffin and its lid (Fig. 1) were recovered from the tomb. Within the coffin were the bones of a female aged 17–20 years and an intact candlestick-type glass bottle, found atop the lid (Fig. 8; studied by Natalya Katsnelson), dated between the end of the third and the beginning of the fourth centuries CE.

The coffin was badly preserved. It is decorated with mythological, as well as geometric and floral motifs. A rope-like decoration surrounds the lid and divides it into six square panels. The left panel is divided into two rectangular panels, each populated with a scene depicting a winged Eros hunting a lion (Figs. 3, 4). The second, third and fourth panels from the left are divided into triangles, two of which depict drunken Heracles holding a drinking vessel while riding a carriage driven by two centaurs (Figs. 5, 6); the centaur in the foreground plays a lyre, and the centaur behind it plays a pan flute. The fifth and sixth panels are each divided into four squares, within which are circles housing medallions composed of four tendrils. The long walls of the coffin are decorated with motifs similar to those on the lid. Only one of the short walls was preserved, with a panel of a winged Eros hunting a lion and two medallions composed of four tendrils (Fig. 7).

The coffin is another addition to the lead coffins frequently found along the Israeli and Phoenician coast, and known also from inland sites, such as Jerusalem and Bet She'arim. An identical relief depicting drunken Heracles was identified on a lead coffin which is thought to have been found in Gaza(?). Therefore, it is suggested the the coffin from Bet Guvrin was produced in Gaza or in Ashqelon. The decorations seem to indicate that the deceased was pagan, but this is not certain. The scene of Heracles might suggest the continuity of Phoenician traditions in Bet Guvrin up until the third century CE. Alternatively, it may point to the existence of the cult of Heracles in the Roman city of Bet Guvrin, which was settled by Roman veterans by the end of the second century CE. The decorative motifs on the coffin, as well as the glass bottle, point to a date in the third century CE.

CAPTIONS TO ILLUSTRATIONS

Plan 1. The tomb, plan and section.
Fig. 1. The lead coffin and the lid covering it.
Fig. 2. The lid.
Fig. 3. The lid: decorations on the two left panels.
Fig. 4. The lid: panel depicting Eros hunting a lion.
Fig. 5. The lid: decorations on the two middle panels.
Fig. 6. The lid: rectangular panel, depicting drunken Heracles riding a carriage driven by two centaurs.
Fig. 7. Decoration on one of the short walls.
Fig. 8. Glass bottle.